

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4MCdo/14/2012
Identifikačné číslo spisu:	6111204892
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6111204892.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej BENCONT INVESTMENTS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Astrová č. 2/A, IČO: 36 432 105, proti povinnej E. N., bývajúcej v W., o vymoženie 875,12 EUR s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 2 Er 411/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica z 9. marca 2011 č.k. 2 Er 411/2011-11 a proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. mája 2011 sp. zn. 1 CoE 268/2011 takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie z a m i e t a .

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Oprávnená podala súdnemu exekútorovi návrh na vykonanie exekúcie proti povinnej na vymoženie sumy 875,12 EUR s príslušenstvom. Povinnosť povinnej zaplatiť jej vymáhanú sumu preukazovala rozhodcovským rozsudkom z 24. septembra 2010 sp.zn. M0410015 (ďalej len „exekučný titul“) vydaným Stálym rozhodcovským súdom zriadeným pri spoločnosti ROZHODCOVSKÁ, ARBITRÁŽNA a MEDIÁČNÁ, a.s., so sídlom v Bratislave, Trnavská cesta č. 7. Súdny exekútor následne v zmysle § 44 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) požiadal Okresný súd Banská Bystrica o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie.

Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „exekučný súd“) uznesením z 9. marca 2011 č.k. 2 Er 411/2011-11 žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z exekučného titulu vyplynulo, že povinná ním bola zaviazaná na peňažné plnenie z dôvodu nesplatenia úveru poskytnutého jej právnou predchodkyňou oprávnenej (Poštovou bankou, a.s.) na základe zmluvy o úvere. S prihliadnutím na povahu účastníkov a obsah zmluvy dospel k záveru, že išlo o spotrebiteľskú zmluvu a na vec bolo preto potrebné aplikovať Smernicu Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

(ďalej len „smernica“). Vychádzal z názoru, že v exekučnom konaní je exekučný súd povinný už pri rozhodovaní o žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku ex offio (z úradnej povinnosti) posúdiť povahu zmluvnej podmienky (rozhodcovskej doložky), ktorou je založená právomoc rozhodcovského súdu vo veci konať a rozhodnúť, a to z hľadiska jej primeranosti (priateľnosti), a teda jej platnosti. Konštatoval, že medzi oprávnenou (resp. jej právnou predchodkyňou) a povinnou bola dohodnutá rozhodcovská doložka umožňujúca riešiť spory z tejto zmluvy výlučne v rozhodcovskom konaní pred rozhodcovským súdom. Rozhodcovská doložka bola súčasťou obchodných podmienok formulárovej zmluvy o úvere bez možnosti povinného - spotrebiteľa - ovplyvniť jej obsah, a teda nebola dohodnutá individuálne. Výslovil záver, že takáto rozhodcovská doložka bola v neprospech povinnej, preto bola nepřateľná. Povinná totiž mohla byť len odmietnuť zmluvu ako celok, alebo sa podrobiť všetkým podmienkam poskytnutia úveru, to znamená aj rozhodcovskému konaniu (ak vznikne spor), bez možnosti uplatniť svoje právo žalobou na všeobecnom súde. Exekučný titul bol tak vydaný na základe neplatného ustanovenia zmluvy o úvere, a teda bol vydaný v rozpore so zákonom.

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oprávnenej uznesením z 27. mája 2011 sp. zn. 1 CoE 268/2011 uznesenie exekučného súdu potvrdil. Potvrdenie uznesenia odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Len na doplnenie uviedol, že koncipovaním rozhodcovskej doložky, ktorá nebola dojednaná individuálne, oprávnená od začiatku sledovala to, aby v prípade vzniku sporov zo zmluvy, boli tieto riešené na rozhodcovskom súde za účelom reálneho sťaženia uplatnenia práv povinnej ako spotrebiteľa.

Na základe podnetu oprávnenej podal proti uvedeným uzneseniam exekučného súdu a odvolacieho súdu mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd obe uznesenia zrušil a vec vrátil exekučnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci oboma súdmi v otázke, či exekučný súd môže skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy, na základe ktorej bol vydaný exekučný titul (rozhodcovský rozsudok). Zároveň namietal odňatie možnosti oprávnenej konať pred súdom tým, že súdy nevykonali dôkazy predpísaným spôsobom a konštatovali skutkový stav, ktorý nemá oporu vo vykonaní dokazovania. Nesprávne právne posúdenie veci v otázke oprávnenosti exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy (doložky) odôvodnil generálny prokurátor tým, že súdy pri jej riešení vychádzali z nesprávnej interpretácie (v dôsledku nesprávneho prekladu) rozsudku Súdneho dvora Európskej únie sp.zn. C-40/08 zo 6. októbra 2009 vo veci Telecommunicaciones SL v. Cristina Rodriguez Nogueira (Asturcom), podľa ktorej uvedené rozhodnutie ukladá exekučnému súdu členského štátu imperatív preskúmať platnosť rozhodcovskej doložky bez ohľadu na to, či to právna úprava členského štátu v exekučnom konaní umožňuje alebo vylučuje. Poukazoval na to, že rozhodnutie Asturcom má byť správne interpretované tak, že vnútroštátny exekučný súd v konaní o návrhu na výkon rozhodcovského rozsudku musí ex offio posúdiť nepřimeranosť rozhodcovskej doložky, ak mu to v rámci tohto konania umožňuje vnútroštátne právo a ak má za tým účelom nevyhnutné informácie o skutkovom a právnom stave. Podľa názoru generálneho prokurátora však z Exekučného poriadku, ani zo žiadneho ustanovenia iného právneho predpisu nevyplýva možnosť exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy. V slovenskom právnom poriadku je v zmysle § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“) na posúdenie platnosti rozhodcovskej zmluvy príslušný len súd, ktorý rozhoduje o žalobe účastníka rozhodcovského konania na zrušenie rozhodcovského rozsudku. Pre prípad, že sa dovolací súd nestotožní s názorom o nemožnosti exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky, generálny prokurátor namietal aj odňatie možnosti oprávnenej riadne konať pred súdom. K takémuto nesprávnemu postupu súdov malo dôjsť tým, že súdy svoj skutkový záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola dohodnutá individuálne, vyvodili z listiny - obchodných podmienok - bez toho, aby tento dôkaz vykonali na pojednávaní s možnosťou oprávnenej sa k nemu vyjadriť. Napokon generálny prokurátor namietal aj nesprávne právne posúdenie veci súdmi v otázke samotnej nepřateľnosti rozhodcovskej doložky poukazujúc na to, že podľa § 93b zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o bankách“) v znení platnom a účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere

(17. mája 2006) povinná nemala povinnosť prijať návrh rozhodcovskej zmluvy, a že o tejto možnosti

mala vedieť so zreteľom na nevyvrátiteľnú domnienku o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov, vyplývajúcu z § 2 zákona č. 1/1993 Z.z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

Oprávnená, povinná a ani súdny exekútor sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že dovolanie je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie exekučného súdu i uznesenie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že mimoriadnemu dovolaniu nemožno vyhovieť.

V preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska z obsahu spisu zrejmé, že medzi právnou predchodkyňou oprávnenej (Poštovou bankou, a.s.) a povinnou bola dňa 17. mája 2006 uzavretá zmluva o úvere, v ktorej povinná okrem iného potvrdila, že sa oboznámila s obchodnými podmienkami, súhlasí s ich obsahom a prijíma návrhy v nich predložené. V článku 9. 2 obchodných podmienok pre úver (verzia 1/2006) bolo uvedené, že zmluvné strany sa dohodli, že akékoľvek spory, ktoré vzniknú zo zmluvy o úvere a obchodných podmienok budú riešené dohodou, a že v prípade nedosiahnutia dohody klient prijíma návrh na riešenie sporov v rozhodcovskom konaní pred stálym rozhodcovským súdom zriadenom pri spoločnosti ROZHODCOVSKÁ, ARBITRÁŽNA A MEDIÁČNÁ, a.s., a že miestom rozhodcovského konania je Bratislava.

Vychádzajúc z uvedeného skutkového stavu dovolací súd považuje za správny právny záver exekučného i odvolacieho súdu o oprávnenosti exekučného súdu skúmať ex offo platnosť rozhodcovskej doložky dohodnutej medzi právnou predchodkyňou oprávnenej a povinným v obchodných podmienkach k zmluve o úvere zo 17. mája 2006, majúcej charakter spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 23a zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení platnom v čase jej uzavretia. Tento právny záver možno vyvodiť z ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku v spojení s princípom ochrany práv spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany, vyplývajúcim z právnej úpravy premietajúcej sa v právnych predpisoch na ochranu práv spotrebiteľa.

V zmysle ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku exekučný súd je ex offo povinný skúmať, či exekučný titul nie je v rozpore so zákonom. Pri posudzovaní tohto základného predpokladu pre udelenie poverenia na vykonanie exekúcie sa exekučný súd nezaoberá vecnou správnosťou exekučného titulu, ale skúma, či exekučný titul bol vydaný orgánom, ktorý na to mal právomoc, a či je vykonateľný po stránke formálnej a materiálnej. Exekučný poriadok označuje za exekučný titul nielen vykonateľné rozhodnutie súdu, ale napr. aj vykonateľné rozhodnutia orgánov verejnej správy, rozhodcovských súdov a iných orgánov. V prípade, ak exekučným titulom má byť rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý nemal právomoc na jeho vydanie, považuje právna teória i súdna prax takéto rozhodnutie za zdanlivé, ničotné (nultné - paakt), teda z právneho hľadiska za neexistujúce a nikoho nezaväzujúce. Obdobné dôsledky treba priznať aj rozhodnutiu iného orgánu, ak tento orgán nemal právomoc ho vydať, pokiaľ to právna úprava nevyklučuje. Rozhodnutie postihnuté nedostatkom právomoci orgánu, ktorý ho vydal, tak nie je spôsobilé ani založiť prekážku rei iudicata.

V súvislosti s otázkou, či v exekučnom konaní zákon o rozhodcovskom konaní vylučuje skúmanie (nedostatku) právomoci rozhodcovského súdu (rozhodcu, resp. rozhodcov) rozhodnúť spor, je potrebné rozlišovať, či rozhodcovské konanie sa týka sporu zo spotrebiteľského právneho vzťahu alebo z iného právneho vzťahu.

Pokiaľ sa rozhodcovské konanie týka sporu z iného než spotrebiteľského právneho vzťahu, ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré umožňujú účastníkovi tohto konania, aby namietal nedostatok právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 21 ods. 2) a aby žalobou podanou na príslušnom súde sa domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku pre neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 40 ods. 1 písm. c/), vylučujú skúmanie právomoci rozhodcovského súdu v exekučnom konaní. V týchto ustanoveniach sa totiž premieta klasická rímska

právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelým“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelých“). Nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v iných než spotrebiteľských veciach znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v exekučnom konaní, pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel - boli by nadbytočné.

Ak je však predmetom rozhodcovského konania spor zo spotrebiteľského právneho vzťahu, tento záver neplatí. Už v rozhodnutí sp.zn. 6 Cdo 1/2012 dovolací súd uviedol, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybniť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku so zákonom, znamenajúci neúčinnosť, a teda nezáväznosť tohto exekučného titulu. Takúto interpretáciu označených ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní v spojitosti s § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje naplnenie príkazu vyplývajúceho z princípu ochrany práv spotrebiteľa, ktorým je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov. Okrem toho tento výklad možno podoprieť aj povinnosťou súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Toto právo sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je uplatňovaný nejaký nárok. V spotrebiteľských veciach je pomerne časté, že všeobecný súd môže prvýkrát poskytnúť spotrebiteľovi z úradnej povinnosti (teda bez akejkoľvek procesnej aktivity spotrebiteľa) účinnú spravodlivú ochranu jeho práv až po podaní návrhu na exekúciu rozhodcovského rozsudku. Dovolací súd sa preto nestotožnil s právnym názorom generálneho prokurátora o nemožnosti exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy a tým aj právomoc rozhodcovského súdu.

Za dôvodnú nepovažoval ani námietku generálneho prokurátora o odňatí možnosti oprávnenej riadne konať pred súdom tým, že súdy svoj skutkový záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola dohodnutá individuálne, vyvodili z listiny - obchodných podmienok - bez toho, aby tento dôkaz vykonal na pojednávaní s možnosťou oprávnenej sa k nemu vyjadriť.

V preskúmvanej veci bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie, resp. rozhodnutia, vydané v štádiu exekučného konania, v ktorom exekučný súd posudzoval splnenie zákonom stanovených procesných predpokladov pre udelenie poverenia súdnemu exekútorovi na vykonanie exekúcie. Po podaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie exekučný súd preskúmava žiadosť o udelenie poverenia, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul z hľadiska ich súladu so zákonom. Pritom medziiným skúma, či návrh na vykonanie exekúcie má všetky náležitosti, či je k návrhu pripojený exekučný titul opatrený potvrdením (doložkou) o vykonateľnosti, či je exekučný titul materiálne vykonateľný, či sú oprávnený a povinný osobami uvedenými v exekučnom titule a či sú splnené všeobecné podmienky konania v zmysle § 103 O.s.p. V štádiu exekučného konania, pri ktorom súd skúma, či žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrh na vykonanie exekúcie alebo exekučný titul nie sú v rozpore so zákonom (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku), sa vychádza z tvrdení oprávneného v návrhu na vykonanie exekúcie a z exekučného titulu. V tomto štádiu exekučný súd nevykonáva dokazovanie (ako procesnú činnosť súdu osobitne upravenú v ustanoveniach § 122 až § 124 O.s.p.) - postačujúce je totiž, ak sú rozhodujúce skutočnosti dostatočne osvedčené okolnosťami vyplývajúcimi zo spisu, vrátane do neho založených listín. Dokazovanie (vyžadujúce nariadenie pojednávania s možnosťou účasti oprávneného i povinného) v tejto časti exekučného konania neprichádza do úvahy aj z dôvodu, aby sa tým nezmaril účel exekúcie, o ktorej sa má povinný prvýkrát dozvedieť (ak nie je daná výnimka vyplývajúca zo zákona) až doučením upovedomenia o začatí exekúcie. V predmetnej veci napokon oprávnená v odvolaní proti uzneseniu exekučného súdu ani nijako nespochybnila skutkový záver tohto súdu o tom, že rozhodcovská doložka nebola dohodnutá individuálne, namietala len jeho právne závery.

Vecnú správnosť dovolaním napadnutých uznesení nebola spôsobilá spochybniť ani námietka o nesprávnom právnom posúdení veci v otázke samotnej neprijateľnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu, že podľa § 93b zákona o bankách povinná nemala povinnosť prijať návrh rozhodcovskej zmluvy, a že o tejto možnosti mala vedieť. Uvedené ustanovenie nijako nezbavovalo právnu predchodkyňu oprávnenej povinnosti predložiť povinnej návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy takým spôsobom, aby z neho bolo dostatočne zrejmé, že povinnej sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní, a aby bolo z neho tiež zrejmé, že jej boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie, čo znamená výlučné riešenie sporov v rozhodcovskom konaní. Pokiaľ právna predchodkyňa oprávnenej takto nepostupovala, resp. pokiaľ takýto postup nebol oprávnenou doloženým listinami pripojenými k návrhu na exekúciu, súdy správne konštatovali neprijateľnosť rozhodcovskej doložky. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom, ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a informácie o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená.

Oprávnená sa svojej zodpovednosti za uzavretie neprijateľnej rozhodcovskej doložky nemohla zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech povinnej. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa (poskytovateľa, podnikateľa) treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka na podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov (akým je v danej veci zákon o bankách) zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti, mu nemôže byť na ujmu.

So zreteľom na uvedené dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako nedôvodné zamietol.

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, keďže generálny prokurátor, ani oprávnená neboli v konaní úspešní a povinnej v súvislosti s týmto konaním žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.